

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ex Illvstrissimo Cardinali Bellarmino Epitome
Controuersiarum Omnium huius Aeui
Lvthero-Calvinisticarvm Sub diuersis Titulis bis
Quadripertitis digestarum**

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiae, 1624

XL. An homini sit liberum arbitrium in rebus naturalibus & ciuilibus?

urn:nbn:de:hbz:466:1-11726

QVÆSTIO XL.

An homini sit liberum arb. in operibus Naturalibus & Civilibus?

LUTHERVS & Melancthon principio negarunt: Dein postea retractarunt: Ipsi tamen inuicem sibi contradicunt.

LUTHERVS in ass. et art. 36. In ceteris ferenda est leuitas & stultitia Papæ: sed in ar. de seruitute arbitrij, qui verum nostrarum summa est, dolendum ac flendum est miseris si insanire. Idem lib. contra Regem Anglorum ait, qui secus doceret, quod damnet Deum, maneatque filius gehennæ. Idem in summa doctrinæ art. 36. Liberum arbitrium est figmentum in rebus, & titulus sine re. Quia nulli est in manu quicquam cogitare boni vel mali, ut Wiclef articulus, Constantia damnatus, recte docet; sed omnia de necessitate absoluta eueniunt. Infra: Non est dubium Sathana Magistro in Ecclesiam venisse hoc nomen Liberum arbitrium.

AT idem retractat lib. de Visit. Sax. Homo habet ex propria virtute liberum arbitrium ad faciendum vel omittendum opera externa, per legem & pœnas adactus. Potest & facularem probitatem facere ex propria virtute, à Deo ad hoc datâ. Paulus enim vocat eam iustitiam carnis. Et sic utique habet libertatem fugiendi malum, & faciendi bonum.

MELANCTHON in Locis Commu. anni 1521. de testatur nomen lib. arb. vt à Scripturis alienissimum. 1. Defendit Laur. Vallam contra Eckium, 3. Arguit philosophiam. 4. Tollit omnem libertatem & Contingentiam. 5. In Comment. ad Rom. 8. ait Non solum oper. indifferentia; sed etiam peccata in nobis à Deo fieri.

AT in idem in Locis posterius editis directè contradicentia asserit; & rectè. Quocirca hac in re nulla nobis cum Lutheranis intercedit controuersia: multa verò cum Calvinianis.

CALVINISTÆ negant habere hominem, post lapsum, vlla in re liberum arbitrium; ac ne vel in indifferentibus & civilibus. Ita Lau. Valla lib. de lib. arb. Bucerus lib. de Concordia.

CALVINVS Inst. 1. c. 16. §. 8. Et l. 2. cap. 4. §. 6. &c.

SVADENT Calvinistæ istis Scripturis ex Caluino. Exod. 11. Egyptii pretiosiora dedere Iudæis impulsu Dei. 2. Gen. 43. Der vobis Deus inuenire misericordiam coram viro: Ergo Deus flectit arbitrium. 1. Reg. 17. Irruit super eum spiritus Domini. Deus, 2. Reg. 11. fecit vt Absolon non sequeretur consilium Achitophel. Inclinauit cor Roboam, 3. Reg. 12. vt sequeretur consilium iuuenum. &c. Luth. & Melancthon his plura addensant, apud Bell. l. 4. cap. 11.

AUTOR. I. Non scienda temeritas est non ferentium vocem *Liberum Arbitrium*; idque in *Seruum arbitrium* mutantium.

1. Quia 1. Tim. 6. Vocum nouitatem evita: talis est: *seruum arbitrium*.

2. Quia omnium ætatum scriptores Christiani sunt voce *Lib. arb.* vsi vel ipso teste Caluino Inst. 2. c. 2. §. 4. Semper apud Latinos liberi arbitrij nomen extitit: Græcos verò non puduit arrogantius usurpare vocabulum ἀνθρώπων.

3. Si vox ea est bona: ergo retinenda: si mala & ab Sathana inuecta; ergo nunquam fuit Ecclesiæ doctrina pura; Nec verum sat illud: *Portæ inferi non præualebunt aduersus eam.*

4. Demum quod ea nusquam extet in Scripturis, causa est, quod post has conditas oppugnare lib. arbitrium cæperunt hæretici.

II. Homo in naturalibus & civilibus est liberi arbitrij.

1. Sic Scripturis liquet in *Antichristo* p. 4. q. 23.

2. Huc contentiens Traditio S. Patrum conspirat. Nam eos hæresios arguerunt, qui liberum arbitrium negarunt: Vt 1. Simonem Magum S. Clementis. Recognouit. 2. Bardehanem

sub

sub annum 170. S. Aug. *l. de haresib. c.*
35. 3. Manetem sub annum 270. S.
Hieronymus *in prafat. dial. aduersus Pe-*
lag. 4. Priscillianum, sub annum 390.
S. Augustinus *l. de haresib. c.* 70. Istos
idcirco condemnat S. Leo *epist.* 91. &
Conc. Bracaracense I. *Can.* 10. 5. A-
bailardum damnatae haresios innouato-
rem damnauit Innocentius II. &
Conc. Senonen. 6. Wiclefum item a-
nathematizauit Conc. Constantiense
sess. 8. 7. Denique Lutheranos Leo X.
Caluinum, Conc. Trid. condemna-
uit. Testimonia S. Patrum hic den-
sa re nil attinet obuia.

3. RATIO pugnat. Quia sic com-
munis Sapientum ethnicorum sem-
per docuit consensus omnium & na-
tionum & ætatum.

2. Nulla fuit res publ. aut Com-
munitas, cui non fuerit Consilium
publicum, leges, pœnæ, præmia: quæ
præsupponunt libertatem arbitrii hu-
mani.

3. Quia experientia constat, quod,
qui negant liberum arbitrium suos ij
hortantur, compellunt, præcipiunt,
minantur, puniunt, sc. vt liberos arbi-
trio.

4. Euidens est homines peccare;
at peccare nemo potest sine libero ar-
bitrio: Necessitas enim non habet le-
gem, neque peccat: ait S. Aug. *l. de vera*
relig. c. 14.

5. S. Greg. Nyss. *l. 7. de philosophia. c.* 1.
Consultatio ad Electionem ordina-
tur: ideo vti est vis consultatiua, ibi &
electiua est: at vbi hæc, ibi Libertas
arbitrii.

6. Demum Calu. *Inst.* 1. c. 5. §. 8. ex isto
Ec. 15. *Deus creauit hominē, & reliquit illū*

in manu consilij sui: fatetur conditum
hominem fuisse cum lib. arbitrio; la-
psum tamen eo excidisse. Cur autem
perseuerasse liberum arbitri. neget,
causam habet non aliam; nisi quod
fingat id pugnare prouidentia Dei.

At hæc non incepit primum post
Adæ lapsum: facit enim eadem antè,
nec impediatur à libertate arbitrii:
cur igitur post lapsum impeditur?
Præsertim cum illius sit conseruare
naturas, non destruere.

DICO AD SCRIPTURAS obijci solitas
NOTANDA ista.

1. Libera Electio, & libera Execu-
tio electi differunt: quod illa, nō hæc,
sit ad libertatem arbitrii necessaria:
vt notat S. Damasc. *l. 2. de fide c.* 26. Vn-
de potest Deus, & homo impedire
Executionem saluā tamen libertate
arbitrii Eligentis.

2. Nec libertas arbitrii excludit co-
operationem Dei: nam hæc minimè
necessitat voluntatem; sed inuitat, re-
git & adiuuat ad bonum semper; ve-
rum iuxta Modum cuiusque natura-
lem; qui in homine est liberè eligere,
sequi, aut respuere gratiā sufficientē.
Si vocem eius audieritis, istud euadit
verum, *Isa.* 26. *Omnia opera nostra opera-*
tus es in nobis Domine, per gratiā: Huc
hominis est preparare cor: Attamen ho-
mo cogitat viam suam, liberè: Ideoque
per sæpè *Non via mea via vestra.*

3. Quatuor modis inclinatur vo-
luntas à Deo. 1. *Physicè* eam determi-
nando ad vnum certum immediatè.
2. *Mediante forma* quam in voluntatem
imprimit: Sic D. Th. q. 22. *de verit. art.*
8. 3. *Obiectiue*, per internam suasionem
efficacem. 4. *Obiectiue sic*, vt efficacia
pro-

proueniat ex dispositione voluntatis, nō ex impressa vi p̄suasionis. Secundo & quarto modo s̄pe vtitur Deus, salua libertate arbitrij: id quod controuersum non est. Scripturæ igitur obiecta, pleræque pertinent ad secundum & quartum modum. Cæteræ ex prædictis liquent.

QVÆSTIO XLI.

Libertas arbitrij concordetne, an pugnet cum Prouidentia Dei Cooperantis?

CALVINVS totam rationem, cur hominem carere velit libero arbitrio, ponit in eo; quod libertas arbitrij (vt fingit) pugnet cum prouidentia Dei. Bellar. l. 4. c. 7.

SVADET istis. I. Aug. l. 6. de Genes. ad lit. c. 1. Conditoris voluntas, rerum est necessitas. Et c. 17. Hoc autem necessario futurum est, quod Deus vult: & ea ferè futura sunt, quæ ille præsciuit. Deus igitur necessariò prænoscit omnia futura sic, vt falli nequeat: ergo futura necessariò eueniunt.

2. Præscientia Dei, (quam includit in se Prouidentia) est causa rerum: ergo res ideo erunt, quia futuras præscit Deus; nō contra: alioquin Deus penderet à rebus creatis; foretque scientia eius mutabilis, & accidentaria.

3. Dei Voluntas rerum est omnium prima causa, decreuitque ab æterno, quid fieri velit: quæ cum sit efficacissima, videtur nulla arbitrij libertas posse cum ea stare. Confirmat Calvinus experientiã; nam s̄pe in rebus apertis deficit nos consilium; in obscuris subita lux affulget: s̄pe in leuibus negotiis animus flaccescit; in arduis sese erigit: quæ indicia sunt, mentes nostras à Deo gubernari.

AVTOR. I. Dei Præscientia, (quam includit Prouidentia) est certissima; neque tamen futura necessitat; nec

cum libero arb. pugnat. QVIA: 1. Non quæ Præscientia est; quia tum & hominum præscientia necessitatem inferret rebus; at non infert; cum non sit causa rerum, neque aliquid in rebus ponat. 2. Non quæ Dei est; quia hæc nō est causa rerum; cum actus nequeat esse causa obiecti sui; sed contrà, obiectum est causa actus. Vnde Non ideo res eueniunt, quia Deus præsciuit futuras; sed ideo Deus præsciuit, quia futura erant.

II. Scientia in Deo duplex est.

1. *Simplicis intelligentiæ*, qua res omnes possibiles cognoscit.

2. *Visionis*; quæ tantum ea cognoscit, quæ reipsa sunt, erunt, aut fuerunt. Quia Visio terminatur ad existentiam rei; non ad solam possibilitatem: Et ita simplex intelligentia est prior visione; inter eas media voluntas. Vt hic esse ordo videatur: 1. Deus cognoscit res, quæ quoquo modo esse possunt. 2. Voluntate decernit ex his, quas velit aliquando existere. 3. Res volitas existere præuidet in suo tempore existentes. Vnde Scientia Dei, quæ est causa rerum, est scientia simplicis intelligentiæ, non Visionis: Quia hæc præsupponit rerum existentiam; illa solam possibilitatem.

III. Modus concordandi Cooperationem Dei cum libertate liberi arbitrij optimus est D. Thomæ. q. 3. de Potent. a. 7. & 1. q. 105. a. 5. Nimirum: Deus cum causis secundis ita concurrir, vt eas moueat, adque opus applicet secundum conuenientiam conditionis earum naturalis, seu dispositionis. Hæc autem in voluntate est solum NEGATIVÆ determinatio, præcedens tum Influxum Dei tum elicitum volun-